

Teresa Carreras, arqueòloga

VÍCTOR-M. AMELA

IMA SANCHIS

LLUÍS AMIGUET

Tinc 64 anys. Vaig néixer i visc a Barcelona. Sóc arqueòloga, especialista en món romà. Estic casada i tinc dos fills i quatre nés. Política? Políticament correcta. Creences? Religiosament correcta. Els romans eren presumits: es depilaven i s'arrencaven els cabells blancs

“Els antics romans es delien per les rosses”

KIM MANRESA

Un pentinat ben cridaner! Niu de vespa, es diu: s'arri-saven els cabells de la dama en rínxols molt petits... És Flàvia, una dama emporitana del segle I.

Eren molt presumits, els romans?

Molt! Els homes s'arrencaven els cabells blancs o se'ls pintaven. Pitjor era la calvície, vista com un defecte: per això es pentinaven cap endavant, des de Juli Cèsar...

I les dones?

S'untaven els cabells amb safrà, cendra de faig i greix de cabra i l'exposaven al sol per descolorir-lo. En conquerir Germània, van agafar cabells de germàniques per a perruques... Els romans es delien pels cabells rossos!

Quin desastre capil·lar.

Messalina va tenir 700 perruques rosses. Pitjor era que les dones adinerades es blanquegessin la pell del rostre amb cerussa, pols d'antimoni, que és molt verinós!

I no morien enverinades?

Més d'una, segur! Però el cutis blanc era signe de distinció. I sobre el blanc, s'enrojolaven les galtes amb maquillatge, i es pintaven les parpelles de color rosa, blau o verd.

Amb què preparaven els maquillatges?

El roig, amb cinabri polvoritzat. El verd, amb malaquita verda, sobre bases greixoses.

També es maquillaven els homes?

Egipcis i romans es pintaven la ratlla dels ulls amb *kohl*, amb greixos animals, plantes i galena polvoritzada. I també empraven el vermell per a galtes i llavis.

I es perfumaven?

Perfum deriva de *per fumum* (per fum): els primers eren ambientadors. Després es van aromatitzar greixos i olis amb resines, arrels, escorces, fustes, flors, pètals de rosa, romaní, espígol... per a la pell. És que es banyaven cada nou dies...

Com era això?

Ho feien coincidir amb el dia de mercat.

Tenien sabó?

No: esponges de mar xopes en substàncies abrasives com l'arrel de la saponària, sosa, cendra de faig o pedra tosca.

Els devia quedar la pell a trossos.

Després s'hi posaven olis. Per treure-s'ho tot, feien servir l'estrígil, una mena de cullereta metàl·lica allargada.

Es raspallaven les dents?

Amb raspalls fets d'arrels i pasta *dentifricium*, barreja de sosa, *nitrum*, bicarbonat i orina.

Es depilaven?

Tocador

Recorro les estances del Museu d'Arqueologia de Catalunya amb la profesora Teresa Carreras, comissària de l'exposició *Històries de tocador. Cosmètica i bellesa a l'antiguitat (fins al juny)*. Aprenc que “el teu sentit de l'olfacte no podria suportar la intensitat de les olors corporals i ambientals de l'època romana”. Que uns cabells ben pentinats eren signe de civilitat per a grecs i romans. Que es maquillaven amb colors vius. Que embel·lien el rostre amb una barreja de pols d'alabastre, natró, sal i mel. Que es treien arrugues amb una barreja de tremen-tina, mel i espelta... És una exposició que parla de l'art de l'engany per seduir segons la moda, des de la nit dels temps.

Elles i ells, de dalt a baix, amb una cera a base de brea, oli, resina... Disposaven també d'un joc amb pinça i *auriscalpium*.

Què és això?

Una cullereta diminuta (d'os o de bronze) per treure la cera de les orelles, i en tenien una altra per treure ronya de les ungles.

Tot això apareix en excavacions?

Sí. La peça més antiga de bany trobada és una banyera micènica de bronze: és del segle XIII a.C., però és igual que les actuals.

I han passat més de 33 segles!

Més antic és aquest delicat flascó egipci de vidre de colors, de fa 35 segles.

Què contenia?

Metopion, ungüent amb olis d'ametlles i olives, càlam, mel, vi, mirra, raïm, *galbanum*...

Què és això?

Una resina aromàtica obtinguda d'una planta. Els perfums eren d'origen vegetal fins que Alexandre el Gran (segle IV a.C.) va portar d'Orient quatre essències animals.

Com ara...

Ambre gris (del catxalot), almesc (d'un tipus de bou), civeta i castor.

De quines altres maneres s'embellien grecs i romans?

Feien servir locions anticaspas, tupès, extensions, trenes, perruques (de cabell humà), monyos... Utilitzaven pintes d'os o de fusta, pintes antipolls, miralls de metall polit...

I joies?

Als romans els agradava posar-se un anell a cada dit, de vegades amb segell o gemma. I, elles, agulles per al cabell (d'os, de bronze, d'or), diademes, collarets, polseres, braçalets, arrecades... I pircings!

Ah, sí? On?

A les orelles i el nas. Res de nou!

Quin poble va ser el més presumit?

M'inclo per l'elegància dels grecs clàssics (segles V i IV a.C.): els seus canons de bellesa van ser copiats per Roma.

Un exemple.

El cànon de Praxíteles: el cos proporcionat és aquell en el qual caben exactament set caps. Però l'austeritat grega es va malbaratar amb els romans...

Què va passar?

L'increment de la riquesa va conduir a la desmesura, i això els va portar cap a la decadència.

Vestien teles cares?

Les tenien de colors, i la més cara era la túnica tenyida de porpra, color que obtenien d'una glàndula del múrex, un tipus de cargol de mar.

Hi ha algun prototip de bellesa femenina en l'antiguitat?

La reina egípcia Cleòpatra, que feia servir pintes i màscars de bellesa a base de farina i llet de cabra, per hidratar i suavitzar la pell. O Popea, esposa de Neró, que podia fer servir la llet de 500 burres per prendre un sol bany.